

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

**PŘEHLED SPORTOVNĚ KOMPENZAČNÍCH POMŮCEK PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM
POSTIŽENÍM V OBLASTI VODNÍ TURISTIKY**

Bakalářská práce

Autor: Anna Kremláčková

Studijní program: Tělesná výchova se zaměřením na vzdělávání a ochranu obyvatelstva

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Vyhlídal

Olomouc 2023

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Anna Kremláčková
Název práce: Přehled sportovně kompenzačních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Vyhlídal
Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Rok obhajoby: 2023

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá sportovně kompenzačními pomůckami pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky. Zpočátku práce popisuje vodní turistiku a jednotlivé typy plavidel. Další kapitoly se věnují dělení zdravotního postižení a pozitivnímu vlivu pohybových aktivit na osoby se zdravotním postižením. K pohybu pomáhají osobám se zdravotním postižením sportovně kompenzační pomůcky. Hlavním cílem práce je vytvořit přehled a charakterizovat sportovně kompenzační pomůcky pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky, které jsou dostupné na trhu v České republice i v zahraničí. Na základě vyhledávání bylo zjištěno, že převážná většina sportovně kompenzačních pomůcek je vyráběna v USA a je určena primárně pro osoby s těšným postižením.

Klíčová slova:

vodní turistika, pohybová aktivita, osoby se zdravotním postižením, sportovně kompenzační pomůcky

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Anna Kremláčková
Title: Overview of sports compensatory aids for people with disabilities in the field of water tourism

Supervisor: Mgr. Tomáš Vyhlídal
Department: Department of Adapted Physical Activities
Year: 2023

Abstract:

The bachelor thesis deals with sports compensatory aids for people with disabilities in the field of water tourism. Initially, the thesis describes water tourism and different types of watercrafts. Other chapters deal with the division of disability and the positive impact of physical activities on people with disabilities. Sports compensatory aids help people with disabilities to move. It was the aids aimed at water tourism that were subsequently the subject of the search. The main aim of the thesis is to create an overview and characterize the sports compensatory aids for people with disabilities in the field of water tourism, which are available on the market in the Czech Republic and abroad. Based on the search, it was found that the vast majority of the sports compensatory aids are manufactured in the USA and are primarily intended for people with disabilities.

Keywords:

water tourism, physical activity, people with disabilities, sports compensatory aids

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Tomáše Vyhlídala, uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 19. dubna 2023

.....

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Tomášovi Vyhlídalovi za pomoc, cenné rady a doporučení, které mi poskytl během zpracování této práce.

OBSAH

1	Úvod	9
2	Přehled poznatků	10
2.1	Vodní turistika.....	10
2.1.1	Klasifikace vodních toků	10
2.1.2	Lodě	10
2.1.2.1	Kajaky	11
2.1.2.2	Kanoe	12
2.1.2.3	Pramice	14
2.1.2.4	Rafty	14
2.2	Zdravotní postižení	15
2.2.1	Definice pojmů zdravotní postižení, vada či porucha, handicap	15
2.2.2	Dělení zdravotního postižení podle vzniku	16
2.2.2.1	Vrozené zdravotní postižení.....	16
2.2.2.2	Získané zdravotní postižení	16
2.2.3	Dělení zdravotního postižení podle druhu	17
2.2.3.1	Tělesné postižení.....	17
2.2.3.2	Zrakové postižení	17
2.2.3.3	Sluchové postižení.....	18
2.2.3.4	Mentální postižení	18
2.3	Volný čas	18
2.3.1	Volný čas a osoby se zdravotním postižením	19
2.4	Sportovně kompenzační pomůcky.....	20
3	Cíle.....	21
3.1	Hlavní cíl.....	21
3.2	Dílčí cíle	21
3.3	Výzkumné otázky	21
4	Metodika	22
4.1	Metody sběru dat	22

5	Výsledky.....	23
5.1	Kajaky pro osoby se zdravotním postižením.....	23
5.2	Kanoe pro osoby se zdravotním postižením.....	37
5.3	Rafty pro osoby se zdravotním postižením.....	41
5.4	Pramice pro osoby se zdravotním postižením.....	48
5.5	Vodní turistika pro osoby se zdravotním postižením.....	48
5.5.1	Paddleboardy pro osoby se zdravotním postižením.....	48
5.5.2	Speciální invalidní vozíky.....	54
5.5.3	Vodní lyže pro osoby se zdravotním postižením.....	58
6	Diskuse.....	64
7	Závěry.....	65
8	Souhrn.....	66
9	Summary.....	67
10	Referenční seznam.....	68

1 ÚVOD

Pohyb je pro mnohé z nás důležitou a neodmyslitelnou součástí života. Ať už se jedná o každodenní pohyb nebo například sport, procházky se psem či práci na zahradě. Avšak ne pro každého z nás je pohyb samozřejmostí. Pro osoby se zdravotním postižením jsou mnohdy pohybové aktivity velice náročné, někdy zcela nemožné. Proto jsou využívány pomůcky, které osobám se zdravotním postižením pohyb usnadní. Jedná se o kompenzační pomůcky, které jsou určeny pro každodenní pohyb a sportovně kompenzační pomůcky, které pomáhají osobám s postižením při sportovně pohybových aktivitách.

Pohyb je nástroj nejen k ovládnutí vlastního těla, a tudíž i k fungování v každodenním životě, ale také k posílení psychické kondice. To platí jak u zdravých osob, tak u osob se zdravotním postižením. Různé pohybové aktivity, jako jsou například sportovní aktivity, různé druhy turistiky nebo jakákoli jiná volnočasová aktivita, ve velké míře pozitivně ovlivňují fyzické i psychické zdraví a usnadňují sociální integraci těchto osob.

Turistika patří ve společnosti k velmi oblíbeným a vyhledávaným pohybovým aktivitám. Rozlišujeme několik druhů turistiky, jako je například pěší turistika, cykloturistika nebo vodní turistika. Vodní turistika patří mezi pohybové aktivity, které jsou díky sportovně kompenzačním pomůckám dostupné i pro osoby se zdravotním postižením. Ať už se jedná o osoby s tělesným, sluchovým, zrakovým nebo mentálním postižením.

Vodní turistiku jsem si ve své práci zvolila z toho důvodu, že se již několik let věnuji závodně jízdě na dračích lodích a v minulosti jsem se rekreačně věnovala rychlostní kanoistice. Jak vodní turistika, tak i vodní sporty jsou mi tedy velmi blízké. Jsem proto velice ráda, že i osoby se zdravotním postižením mají možnost se díky sportovně kompenzačním pomůckám věnovat vodní turistice a vodním sportům. Právě sportovně kompenzační pomůcky využívané ve vodní turistice budou hlavním tématem mé práce.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

Úvodní kapitoly definují vodní turistiku, jednotlivé typy plavidel, jejich historii a způsob využití. Následně je vymezen pojem zdravotní postižení, jeho vznik, dělení a popis jednotlivých kategorií. Kapitoly se dále věnují pojmu volný čas a jeho pozitivnímu vlivu na osoby se zdravotním postižením spolu s využitím sportovně kompenzačních pomůcek.

2.1 Vodní turistika

Vodní turistika je jednou z forem turistiky, která je spjata s vodním prostředím, a tudíž jsou pro ni typickými dopravními prostředky různé typy větších či menších plavidel. Vodní turistika může být různé intenzity, která je ovlivněna především charakterem daného vodního prostředí. Jedná se o velice atraktivní pohybovou aktivitu, která je dostupná pro každého. (Bílý et al., 2000).

Výkladový slovník cestovního ruchu popisuje vodní turistiku jako turistiku „na vodních tocích a vodních plochách, se sjížděním zejména vodních toků různého stupně obtížnosti na různých typech plavidel (kanoe, raft, kajak aj.) a využívající zpravidla překrásné přírodní prostředí“ (Pásková & Zelenka, 2012, 611-612).

2.1.1 Klasifikace vodních toků

Vodní toky dělíme podle obtížnosti na proudící a divokou vodu. Proudící vodu označujeme písmeny ZW (zahnwasser = mírná voda). Jedná se o klidnou tekoucí vodu, kdy se v korytu řeky nenacházejí žádné překážky, při převrnutí lodě nám tedy nehrozí téměř žádné riziko, a tudíž je záchrana sebe sama téměř bez problémů. Druhým typem je divoká voda, kterou značíme písmeny WW (wildwasser = divoká voda). Pro divokou vodu rozlišujeme 6 stupňů obtížnosti: WW 1, WW 2, WW 3, WW 4, WW 5 a WW 6. Pro otevřené lodě jsou zcela bezpečné řeky stupně ZW, WW 1 a WW 2. Zde nehrozí při převrácení zalití lodě. Vodní toky WW 3 až WW 6, jsou označovány jako těžké, velmi těžké, extrémně těžké toky a toky, které jsou na hranici sjízdnosti. V takových případech je nezbytně nutné mít dostatečné znalosti a dovednosti potřebné k ovládní lodi (Nováková, 2011).

2.1.2 Lodě

Základní dělení lodí podle typu je dělení na kánoe, kajaky, pramice a nafukovací raftové čluny (Bílý et al., 2000).

Další dělení lodí uvádí Štemprok (1983), a to podle jejich účelu použití na lodě pro vodní turistiku na divoké vodě, lodě pro rekreační vodní turistiku a závodní lodě.

Lodě jsou také děleny na rychlostní, slalomové a sjezdové. U vodní turistiky je preferovaný slalomový typ lodí. Turistické lodě jsou potom rozlišovány podle toho, zda jsou určeny na klidný či náročný vodní terén. Turistická slalomová loď je oproti závodní lodi výrazně vyšší, z důvodu vyššího výtlačku a tím pádem i nosnosti. Naopak nižší profil závodní lodě je důležitý kvůli snazšímu projíždění brankové tyč. Rychlostní neboli závodní lodě jsou určeny pro rychlostní kanoistiku. Rychlostní kanoistika je sport, který se provozuje na klidných, stojatých, popřípadě na mírně tekoucích vodních plochách. Lodě určené pro rychlostní kanoistiku jsou závodní kanoe nebo závodní kajaky (Bílý et al., 2000).

2.1.2.1 Kajaky

Kajaky (K) pochází z polárních krajín, kde je začali vyrábět Eskymáci a využívali je pro dopravu a lov na moři. Kajaky měly původně kostru zhotovenou z kostí a potaženou kůží z ulovených zvířat. Díky uzavřené konstrukci byl pohyb na rozbouřeném moři bezpečnější a při převrnutí byla možnost záchrany formou eskymáckého obratu. Od dnešních kajaků se ty eskymácké lišily hlavně užší a delší konstrukcí a kulatým profilem. Postupně se kajaky rozšířily také do Skandinávských zemí. Zde se jejich vzhled přizpůsobil místním podmínkám, proto byly kajaky stavěny ze dřeva a s tuhou žebrovanou konstrukcí. Lodě sloužily nejen jako dopravní prostředek, ale také pro turistické účely. Postupem času se kajak dostal také do evropských zemí, kde byl známý pod pojmem Švédský kajak. Švédský kajak je považován za předchůdce dnešního závodního kajaku. Další etapou ve vývoji kajaku se stal v roce 1906 vynález zvaný skládací kajak (F). Ten byl využíván převážně k turistickým účelům. Postupně se kajaky začaly vylepšovat pomocí plastových výztuží a laminátové skořepiny. Změnila se jak konstrukce kajaku, tak i celý vzhled (Štemprok, 1983). Díky laminátovým skořepinám a plastům došlo k rozvoji výroby a vzniku nových tvarových a funkčních variant kajaků. Plast (polyethylenu) zajistí kajakům odolnost vůči otěru a nárazu. Ve vodní turistice byly skládací kajaky nahrazeny kajaky pevnými a nafukovacími. Nejrozšířenějším typem kajaku je jednomístný kajak, díky své rychlosti a obratnosti (Bílý et al., 2000).

Štemprok (1983) dělí kajaky podle počtu členů posádky na K1, K2, K4 a F1 a F2 (číslo za zkratkou značí počet osob, pro který je loď určena).

Na kajaku se pádluje vždy pomocí dvoulistého pádla. Páidla nemají hlavičku, za kterou by se pádlo drželo, jsou tvořeny pouze dvěma protilehlými listy. Dělíme je na rychlostní, slalomová, sjezdová a pádla určená pro rodeo. Dle využití se mění pouze tvar listu pádla, délka se mění

pouze podle samotného závodníka. Pádla jsou nejčastěji vyráběna z karbonu nebo kevlaru (Štemprok, 1983).

Turistické kajaky

Turistický kajak je kajak určený pro vodáky, kteří vyhledávají klidné zážitky, rekreační pádlování spolu s poznáním přírody. Kajaky jsou vhodné na klidnou tekoucí vodu, jako jsou klidné toky řek, jezera či moře. V zadní části kajaku se na dně nachází směrodatná ploutev neboli kormidlo pro snazší řízení (*Jak Vybrat Turistický Kajak*, 2023).

Nejrozšířenější turistické kajaky jsou plastové kajaky typu Bert nebo Raptor. Jedná se o stabilní, rychlé kajaky vhodné i pro začátečníky. Zvláštní kategorií jsou mořské kajaky, které jsou vhodné na větší vodní plochy (moře, jezera, ...) (Radová, 2021).

Zavodní kajaky

Kajak využívaný v rychlostní kanoistice se nazývá rychlostní či závodní kajak. V kajaku kajakář sedí s mírně pokrčenými nohama, které má opřené o nožní opěrku. Na opěrce se nachází ovládací zařízení, které je přes lanka propojeno s kormidlem a díky tomu ovládá kajakář kajak nohama. Na kajaku se pádluje na obě strany lodi pomocí dvoulistého pádla. Rozlišujeme rychlostní kajaky typu K1, K2, K4. Písmeno K označuje anglické slovo kayak a číslice za ním uvádí počet osob, pro který je kajak určen (Bílý et al., 2000).

2.1.2.2 Kanoé

Kanoé (C) pochází ze Severní Ameriky, kde byly využívány indiánskými kmeny zejména k dopravě a pro lov zvířat. Indiáni používali k pádlování jednolisté pádlo a pádlovali ve stoje nebo v kleku na obou kolenou. V Evropě se kanoé objevily poprvé v druhé polovině 19. století. Lodě byly původně stavěny z dřevěné žebrové kostry, kterou pokrývala březová kůra nebo kůže a později plátěná obšívka (Štemprok, 1983).

Dřívější dřevěná kostra je dnes nahrazována laminátem, hlavně díky cenové dostupnosti a dobrým mechanickým vlastnostem. Lodě jsou díky laminátu pružnější, pevnější a snáze se opravují. Ještě větší pevnost mají kanoé vyrobené z kevlaru. Kevlarové vlákno je oproti laminátu sice pevnější a lehčí, ale výrazně dražší a náročnější na opravu. Na rozdíl od kevlaru je karbon ještě pevnější a lehčí, avšak velmi křehký. Proto se využívá pro výrobu kanoí kombinace kevlaru a karbonu. V 90. letech se do popředí dostala výroba lodí z plastu. Plastové lodě jsou sice těžší, ale levnější a odolnější vůči poškození (Bílý et al., 2000).

Mezi příslušenství kanoie patří sedačky a klekačky. Klekačka je měkká zarážka pod klečící koleno zamezující posunu vpřed. Sedačky zajišťují pohodlné sezení v lodi a při klečení napomáhají k pevnému spojení kanoisty s lodí. Klekačky spolu se sedačkou a upevňujícím popruhem umožňují kanoistovi pevný kontakt s lodí a snazší ovládání hlavně při náklonech (Bílý et al., 2000).

Kanoie měla až do období po první světové válce vedoucí postavení ve vodních sportech. Stejně tak byla jediným typem lodi, která byla využívána pro turistické účely. Dnes je díky svým vlastnostem ve vodní turistice nejoblíbenějším plavidlem (Štemprok, 1983).

Podle své funkce a určení rozlišujeme kanoie zcela otevřené, polokryté a celokryté. Zcela otevřené kanoie jsou typické pro vodní turistiku. Dobře se do nich naskládají zavazadla, ale jsou vhodné pouze do řek typu ZW, WW 1. a WW 2. Polokryté kanoie mají krytou přední a zadní špičku. Tento typ kanoí je též velmi rozšířený mezi vodáckou veřejností. Jsou vhodné pro převoz zavazadel a díky krytým špičkám jsou kanoie bezpečné také na řekách typu WW 4. Pro náročnější formy vodní turistiky, slalom, sjezd a expedice jsou vhodné celokryté kanoie (Bílý et al., 2000).

Štemprok (1983) dělí kanoie dále podle počtu členů posádky (číslo za zkratkou označuje počet osob, pro který je loď určena): C1, C2, C6 a C10. Další dělení kanoí je podle účelu. Tato skupina zahrnuje kanoie vhodné pro vodní turistiku na divoké vodě, lodě pro rekreační vodní turistiku a závodní lodě.

Kanoistická pádla jsou vždy tvořena jedním listem a hlavičkou. Dále se pádla rozlišují podle typu kanoie na pádla rychlostní, sjezdová, slalomová a další. Pádla určená pro vodní turistiku jsou raftová, slalomová a pramičková. Jednotlivá pádla se liší v samotné délce pádla a tvaru listu. Pádla určená pro závodění jsou vyráběna z karbonu a kevlaru. Na rozdíl od toho pádla určená pro vodní turistiku jsou kvůli odolnosti vyráběny z plastu a hliníku (Štemprok, 1983).

Kanoie lze dělit na turistické, závodní, slalomové a sjezdové (Bílý et al., 2000).

Turistické kánoe

Mezi nejrozšířenější typy turistických kanoí patří kanoie typu Vydra a Samba, které jsou vyrobeny z plastu a nafukovací kanoie Pálava a Baraka. Turistické kánoe jsou vyhledávané právě díky své dobré stabilitě, rychlosti, obratnosti a snadné ovladatelnosti. Jelikož se jedná o polootevřené či zcela otevřené kanoie, lze do prostoru těchto kanoí umístit také barely s věcmi. Kanoie jsou určeny pro 2, 3 nebo 4 osoby. Počet osob je dán počtem laviček, které jsou v lodi umístěny. Členové posádky mohou na kanoi klečet a opírat se o lavičku nebo sedět na lavičce. Na kanoích se pádluje pomocí jednolistých pádel, která jsou nejčastěji vyrobena ze dřeva nebo z plastu (Příkryl, 2010).

Zavodní kanoe

Kanoe určené pro závodění jsou označovány jako závodní nebo rychlostní kanoe. Na kanoi závodníci klečí na zadním koleni tak, aby stehno a holeň svíraly úhel 90 stupňů. Přední noha je v mírném pokrčení a chodidlo je s klečícím kolenem v jedné ose. Kanoista pádluje jednodlistým pádlem jen na jedné straně lodi. Závodníci mohou závodit na lodích, které jsou označeny C1, C2 nebo C4, přičemž písmeno C označuje anglické slovo canoe a číslice za ním udává počet osob, pro který je loď určena (Bílý et al., 2000).

2.1.2.3 Pramice

Pramice se využívala k turistickým účelům již od konce první světové války. V té době byly pramice poháněny pomocí vesel. Dnes se vesla vyměnila za pádla. Jelikož byly pramice využívány pro plavbu v peřejích, byly těmto lodím postupně zvýšeny boky. Díky dobré stabilitě, ovladatelnosti a rychlosti jsou pramice vhodné pro přepravu více osob. Posádka je většinou složena z lichého počtu osob a to 5–7, podle velikosti pramice a také váhy osob. Dříve byly vyráběny ze dřeva, později se začal k výrobě používat laminát (Bílý et al., 2000).

Rozlišujeme několik typů pramic. Starší typy jsou dlouhé 520 cm označeny jako P520 a rychlostní pramice o délce 650 cm, obě se dnes vyrábí pouze zřídka. Dalším typem je pramice dlouhá 550 cm (P550), se kterou přišli skauti a dodnes je využívána ve skautských oddílech. Na všech pramicích se sedí, případně klečí na jednom koleni. K pádlování je používáno jednodlisté pádlo (Lod, 2016)

Dle Štemproka (1983) dělíme pramice podle počtu členů posádky na P5 a P7, kde číslo za zkratkou označuje počet osob, pro který je loď určena.

2.1.2.4 Rafty

Český překlad slova raft je vor. Díky tomu lze předpokládat, že předchůdcem raftingu byla právě voroplavba. První zmínky o raftech se však objevují již v roce 1846 v USA, kde je raft uveden jako nafukovací záchranná loď. Právě během 2. světové války sloužily gumové nafukovací lodě neboli čluny k záchraně leteckých posádek (Bílý et al., 2000).

Aktivním sportem se stal rafting v 90. letech. Pod slovem rafting si lze představit sjíždění klidných i divokých řek na čtyřmístných a vícemístných gumových nafukovacích člunech. Právě na divokých řekách jsou rafty rozšířené hlavně díky své stabilitě (Bílý et al., 2000). Další výhodou nafukovacích raftů je jejich snadné skladování při převozu (při různých expedicích či plavbách).

Dále také možnost využití v terénech, které jsou pro klasické lodě nesjízdné. Dnes se rafty často využívají také ke komerčnímu vození zákazníků (Kračmar et al., 1998).

Konstrukce raftu je složená z bočních válců, které slouží jako nosné části člunu. Příčný tvar lodi udržují sedačky, které jsou využívány také jako opora pro posádku. Sedačky mohou být nafukovací, vyrobeny z plastu nebo ze dřeva a přivazovány do raftů pomocí lanek. Na lodích se nachází také oka a záchyty, které slouží pro zachycení posádky či ke snadnému opuštění lodi (Kračmar et al., 1998).

Gumové nafukovací čluny dělíme podle způsobu ovládnání na čluny ovládané jednolistými pádly, kdy členové posádky pádlují po stranách lodi nebo čluny, které jsou ovládané bočními vesly (Bílý et al., 2000).

2.2 Zdravotní postižení

Definice termínu zdravotní postižení je v odborné literatuře velké množství. Proto je velmi těžké vybrat pouze jednu, která by vystihovala pojem zdravotní postižení nejlépe. Každý odborník, který se zabývá touto problematikou, vymezuje pojem odlišným způsobem podle své odbornosti a zaměření.

V souvislosti se zdravotním postižením se setkáváme hlavně s pojmem postižení, ale také s pojmy vada či porucha nebo handicap.

2.2.1 Definice pojmů zdravotní postižení, vada či porucha, handicap

Mnoho lidí vnímá termíny postižení, handicap, porucha nebo vada jako synonyma, avšak každý z těchto termínů má odlišný význam.

Pojem postižení nebo postižen je odvozen od slova – stížen. Zdravotní postižení tedy znamená, že je člověk postižen nějakou zdravotní poruchou. Takové postižení s sebou přináší mnoho změn a omezení v běžném denním režimu (Krhutová, 2013). V Psychologickém slovníku (Hartl & Hartlová, 2015, 442) je pojem postižení definován jako „Jakákoli porucha, duševní nebo tělesná, dočasná, dlouhodobá nebo trvalá, anebo hendikep, který jedinci brání účinně se přizpůsobit běžným nárokům života.“ Dále dodává, že je to ovlivněno „mírou invalidity, modelem invalidity, neschopností, poškozením.“

Slowík (2016, 27) popisuje zdravotní postižení jako „omezení nebo ztrátu schopností vykonávat činnost způsobem nebo v rozsahu, který je pro člověka považován za normální“. Dále Valenta et al. (2015, 45) definuje zdravotní postižení jako: „narušení běžné každodenní činnosti včetně osobní péče z důvodu tělesné či duševní poruchy“.

Pojem handicap (znevýhodnění), který v překladu znamená „ruka v klobouku“ (hand in cap) pochází původně z Anglie, kde se používal v prostředí dostihů. Jednalo se o označení losu, který rozhodoval o tom, který z koňů ponese větší zátěž, aby byl závod vyrovnaný. Postupem času se začal termín handicap používat v souvislosti se zátěží u osob. Konkrétně zátěž, která způsobuje onemocnění či postižení jedince (Vágnerová et al., 1999). „Znevýhodnění (handicap) se projevuje jako omezení, vyplývající pro jedince z jeho vady nebo postižení, které ztěžuje nebo znemožňuje, aby naplnil, roli, která je pro něj (s přihlédnutím k jeho věku, pohlaví a sociálním či kulturním činitelům) normální“ (Slowík, 2016, 27).

„Vada, porucha, defekt (impairment) je narušení (abnormalita) psychické, anatomické či fyziologické struktury nebo funkce“ (Slowík, 2007, 26).

2.2.2 Dělení zdravotního postižení podle vzniku

Nejčastěji se zdravotní postižení dělí na vrozené a získané během života. Získané postižení můžeme dále dělit na postižení získané po nemoci a získané následkem úrazu.

2.2.2.1 Vrozené zdravotní postižení

Vrozené zdravotní postižení vzniká poškozením vývoje plodu již během prvních týdnů těhotenství. Může vzniknout také při porodu nebo během prvního roku života dítěte. Na vzniku postižení se může podílet řada různých faktorů, jako jsou například infekční onemocnění matky, následek úrazu, onemocnění způsobené parazitem, RTG ozáření, toxický vliv alkoholu, drog, léků nebo chemikálií, které jsou užívány během těhotenství bez lékařského předpisu. Další příčinou vzniku zdravotního postižení dítěte mohou být komplikované, předčasné, pomalé nebo rychlé porody, ale také úrazy dítěte, které mají důsledky pro vývoj jeho centrální nervové soustavy (Renotiérová, 2002).

2.2.2.2 Získané zdravotní postižení

Získané postižení je podle Renotiérové (2002) rozděleno do dvou základních skupin – postižení získané úrazem a postižení získané po nemoci. Postižení získané úrazem může vzniknout například během dopravních nehod, pádem z výšky, během přírodních katastrof apod. Jedná se převážně o poranění hlavy, mozku, páteře a míchy, ale také o amputace končetin. Jako druhou skupinu popisuje autorka postižení získané po nemoci. Jedná se tedy o postižení, které vzniklo následkem nějakého onemocnění. Jako nejčastější onemocnění se uvádí dětská obrna, onemocnění centrální nervové soustavy, infekční a alergické onemocnění.

Lidé se získaným zdravotním postižením prožívají náhlou a prudkou změnu jejich zdravotního stavu. S tímto typem postižení je velmi těžké se vyrovnat, jelikož má člověk krátkou

dobu na přizpůsobení se situaci, která nastala. Znamená to obrovský zásah do kvality života jedince a omezení jeho dosavadních činností a aktivit (Novosad, 2011).

2.2.3 Dělení zdravotního postižení podle druhu

Nejčastěji se setkáváme s dělením osob se zdravotním postižením na osoby s tělesným, mentálním, zrakovým a sluchovým postižením (Ješina & Hamřík, 2011).

2.2.3.1 Tělesné postižení

Pod pojmem tělesné postižení si většina lidí představí osobu s berlemi nebo na invalidním vozíku. Avšak tělesně postižený je také člověk, u něhož není postižení vidět hned na první pohled. Jedná se například o zdravotní oslabení nebo osobu, které chybí palec na ruce (Slowík, 2016).

Nejčastěji tělesné postižení dělíme na vrozené a získané. Vrozené postižení bývá nejvíce spojováno s dětskou mozkovou obrnou, která způsobuje poškození centrální nervové soustavy. Ojedinelé jsou vrozené vývojové vady, kdy se jedná například o chybějící nebo naopak přebývající části těla. Získané tělesné postižení je takové postižení, které vzniklo následkem úrazu (poranění míchy, amputace) nebo po prodělání závažných onemocnění (Slowík, 2016).

Vágnerová (2004) dělí tělesné postižení na pohybový defekt neboli funkční handicap a tělesnou deformaci neboli estetický handicap. Naopak Novosad (2011) rozlišuje tělesné postižení z hlediska příčin a projevů postižení na obrny, deformace a amputace, přičemž se mohou uvedené poruchy navzájem prolínat.

2.2.3.2 Zrakové postižení

„Zrak je dominantním smyslem, kterým člověk přijímá drtivou většinu informačních podnětů z okolního světa“ (Bubeníčková et al., 2012, 9).

Když slyšíme pojem zrakově postižený, většinou lidem se vybaví nevidomý člověk. Avšak nevidomých osob je mezi lidmi se zrakovým postižením minimum. Daleko větší část představují slabozrací lidé. Renotiérová & Ludvíková (2006) dělí osoby se zrakovým postižením podle stupně postižení na osoby nevidomé, osoby se zbytky zraku, slabozraké a osoby s poruchami binokulárního vidění.

Člověk se zrakovým postižením však není ten, který špatně vidí a používá dioptrické brýle. Je to takový člověk, který je vlivem poškozeného zraku omezen v činnostech každodenního života. Jinými slovy, je to člověk, „který po optimální korekci (medikamentózní, chirurgické, brýlové apod.) své zrakové vady či poruchy má dále problémy při zrakovém vnímání a zpracování zrakově vnímaného v běžném životě“ (Renotiérová & Ludvíková, 2006, 192).

2.2.3.3 Sluchové postižení

Osoby se sluchovým postižením nemohou vnímat (slyšet) zvukové podněty buď částečně nebo úplně. Jedná se o takovou ztrátu sluchu, kdy ke zlepšení sluchu nepomůže už žádná technická pomůcka (Langer, 2013). Vágnerová (2008) rozlišuje sluchového postižení na stupně, kterými jsou hluchota, zbytky sluchu a těžká nedoslýchavost.

U osob se sluchovým postižením je velmi důležité, ve kterém období života k poškození sluchu došlo. Pokud postižení nastalo již před osvojením řeči, může to mít negativní vliv na psychiku jedince z důvodu nedokonalého pochopení komunikace. Pokud jedinec přišel o sluch až v pozdějším věku, tedy až po osvojení řeči, je schopný používat řeč, kterou se naučil a komunikace pro něj není až takový problém (Vágnerová, 2008).

2.2.3.4 Mentální postižení

Mentální postižení nebo mentální retardace vychází z latinského slova mens (mysl) a retardare (opozdit). Toto postižení ovlivňuje nejen psychické mentální schopnosti jedince, ale člověka ve všech jeho složkách. Ve velké míře má vliv především na vývoj emocí, schopnost komunikovat, ale hlavně působí problémy v začlenění se do společenského i pracovního života (Slowík, 2016).

Michalík (2011, 113-116) popisuje mentální retardaci jako „vývojovou duševní poruchu se sníženou inteligencí, demonstrující se především snížením kognitivních (tj. poznávacích), řečových, pohybových a sociálních schopností.“ Podle hloubky rozděluje mentální retardaci na 4 typy.

Lehká mentální retardace F70 (IQ 50–69) – mentální věk dospělého jedince odpovídá věku 9–12 let

Středně těžká mentální retardace F71 (IQ 35–49) – mentální věk dospělého jedince odpovídá věku 6–9 let

Těžká mentální retardace F72 (IQ 20–34) – mentální věk dospělého jedince odpovídá věku 3–6 let

Hluboká mentální retardace F73 (IQ pod 20) – mentální věk dospělého jedince odpovídá věku pod 3 roky.

2.3 Volný čas

Volný čas znamená pro každého něco trochu jiného. Na čem se ale většina lidí shodne, je to, že do volného času spadají aktivity, které děláme s radostí, v klidu a zcela dobrovolně. Pro někoho je to relaxace či odpočinek, pro jiného turistika nebo práce na zahradě. Každopádně jsou to příjemné aktivity s cílem dostat tělo do fyzické a psychické pohody.

Pojem volný čas již definovalo několik odborníků. Některé jejich názory se shodují, jiné nikoli.

Podle Němce (2002, 17)

Volný čas je čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti. Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu.

„Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění“ (Pávková, 2002, 15)

Slepičková (2005, 13-14) tvrdí:

Volný čas lze v souhrnu definovat jako dobu, časový prostor, v němž jedinec nemá žádné povinnosti vůči sobě ani druhým lidem a v němž se pouze na základě svého vlastního svobodného rozhodnutí věnuje vybraným činnostem. Tyto činnosti ho baví, přinášejí mu radost a uspokojení a nejsou zdrojem trvalých obav či pocitů úzkosti.

2.3.1 Volný čas a osoby se zdravotním postižením

Možnost osob se zdravotním postižením zapojovat se do volnočasových aktivit je ve velké míře ovlivněna typem a vážností jejich postižení. Některým osobám může jejich postižení zcela zamezit účasti v takovýchto aktivitách. Avšak je spousta těch, kterým jejich postižení pohyb dovoluje a kteří mohou díky správnému hospodaření s volným časem dosáhnout výrazného zlepšení svého stavu. Ať už se jedná o zlepšení zdravotního nebo psychického stavu.

Volný čas lze trávit různými způsoby, ale vzhledem k tématu práce bude zaměření směřováno na pohybové aktivity.

Osoby se zdravotním postižením můžeme dělit do různých skupin podle různých kritérií. Měli bychom si ale uvědomit, že ke každé z těchto skupin musíme mít jiný přístup co se týká pohybových aktivit. Osobám se zdravotním postižením hrozí v mnoha případech sociální exkluze a velmi riziková jsou pro ně neinfekční onemocnění (obezita, diabetes, cévní a mozkové příhody) (Ješina & Hamřík, 2011). „Pohybové aktivity mohou hrát klíčovou roli při společenském začlenění těchto jedinců, jejich osobně – sociálním formování nebo při prevenci zdravotních rizik vztahujících se k nedostatečné realizaci pohybových aktivit“ (Ješina & Hamřík, 2011, 8).

Pozitivní účinky pohybových aktivit můžeme pozorovat hlavně v oblasti fyzické, psychické a sociální. Ve fyzické oblasti se jedná převážně o zlepšení motorických schopností a zkvalitnění

pohybu, který je součástí každodenního života. V psychické a sociální oblasti mohou vést pohybové aktivity například ke zlepšení sebevědomí nebo k rozvoji empatie, což napomáhá ke snazšímu začlenění jedince do kolektivu (Ješina & Hamřík, 2011).

2.4 Sportovně kompenzační pomůcky

„Kompenzace znamená nahrazení určité funkce“ (Janečka, 2012, 18). Pod pojmem kompenzační pomůcky si tedy můžeme představit nějaké pomůcky, zařízení, nástroje nebo předměty, které nám mohou pomáhat při různých zdravotních omezeních.

Dle Bendové et al. (2006) napomáhají kompenzační pomůcky co nejvíce k návratu do běžného života nebo alespoň k tomu, aby mohli jedinci se zdravotním postižením vést plnohodnotný život. Nahrazují nebo napomáhají nahrazovat schopnosti, které postižený jedinec ztrácí.

Mnozí autoři rozlišují různá dělení kompenzačních pomůcek. Avšak pro účely této práce je důležité rozdělení kompenzačních pomůcek na ty, které usnadňují pohyb osob, konkrétně schopnost provádět sportovní aktivity.

Kompenzační pomůcky lze rozdělit na pomůcky užívané v běžném životě a sportovně specifické pomůcky. Mezi pomůcky, které jsou určeny pro využití při běžných pohybových aktivitách můžeme zařadit například ortopedický vozík, protézu, sluchadlo nebo brýle. Sportovně kompenzační pomůcky potom hrají důležitou roli v řadě pohybových aktivit, které by jinak osoby se zdravotním postižením nebyly schopny provozovat (Ješina & Hamřík, 2011).

Sportovně kompenzační pomůcky se ve velké míře objevují také v turistice. Jedná se například o cykloturistiku, kde je pro usnadnění pohybu osob se zdravotním postižením využíváný handbike nebo speciální tříkolky. Osoby se zrakovým postižením mohou využít tandemové kolo. V teplých měsících, kdy je velice rozšířená pěší turistika mohou osobám se zdravotním postižením usnadnit pohyb sportovní kočárky. Naopak v zimní turistice se pro běžecké lyžování využívají sit-ski, což jsou speciálně upravené saně (Ješina & Hamřík, 2011).

Vodní turistika je velice oblíbená a rozšířená, avšak sportovně kompenzační pomůcky, které napomáhají osobám se zdravotním postižením při vodních sportech nejsou příliš známé. Z toho důvodu je práce zaměřena na přehled, charakteristiku a cenovou dostupnost těchto pomůcek.

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem práce je charakterizovat sportovně kompenzační pomůcky pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky, které jsou v současné době dostupné na trhu v České republice i v zahraničí.

3.2 Dílčí cíle

- 1) Zjistit dostupnost sportovně kompenzačních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodních turistiky na trhu u nás i v zahraničí.
- 2) Rozlišit pro jakou skupinu zdravotně postižených osob jsou sportovně kompenzační pomůcky určeny.

3.3 Výzkumné otázky

- 1) Jaké sportovně kompenzační pomůcky využívané ve vodní turistice jsou dostupné v České republice?
- 2) Jaké sportovně kompenzační pomůcky využívané ve vodní turistice jsou dostupné v zahraničí?
- 3) Pro převážně které osoby se zdravotním postižením jsou sportovně kompenzační pomůcky v oblasti vodní turistiky určeny?

4 METODIKA

4.1 Metody sběru dat

Na základě cílů práce byla vydefinována tato klíčová slova:

1. kayaks for the people with disabilities
2. canoes for the people with disabilities
3. rafts for the people with disabilities
4. punts for the people with disabilities
5. water tourism for the people with disabilities

Pro vyhledávání klíčových slov byl zvolen webový prohlížeč www.google.com. Do webového prohlížeče byla postupně zadávána jednotlivá klíčová slova a následně bylo pod každým z nich nalezeno velké množství výsledků (2 000 000-60 000 000 výsledků). Mnoho nalezených výsledků se týkalo zcela odlišných témat, která vůbec nesouvisela se zadanými klíčovými slovy. Z tohoto důvodu bylo vyhledávání zaměřeno pouze na vyhledávání v kategorii obrázky. Zde bylo nalezeno znovu velké množství dat, avšak v tomto případě bylo mnohem snazší rozpoznat a vybrat, které výsledky jsou pro účely bakalářské práce přínosné a které nikoli. Na základě nalezených vhodných obrázků bylo dále vyhledávání zaměřeno na zjišťování konkrétních informací o jednotlivých sportovně kompenzačních pomůckách. Podle názvu sportovně kompenzační pomůcky byl dále dohledán její výrobce, následně příslušný internetový obchod s popisem, obrázkem a cenovou nabídkou. Následně byla podle popisu určena cílová skupina osob se zdravotním postižením, pro kterou byla konkrétní sportovně kompenzační pomůcka primárně určena.

Vyhledávání vycházelo především z vodní turistiky, která je typická pro Českou republiku. Jedná se tedy o sportovně kompenzační pomůcky využívané na mírné tekoucí vodě, popřípadě na divoké vodě. Nikoli pomůcky, které jsou typické například pro moře.

Vzhledem k tomu, že se jedná především o zahraniční internetové obchody jsou ceny z amerických dolarů převedeny na koruny české s kurzem, platným ke dni 19. dubna 2023 a to 1\$ = 21,45 Kč.

5 VÝSLEDKY

Obsahem následujících podkapitol jsou sportovně kompenzační pomůcky vhodné pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky, které byly nalezeny na základě vyhledávání.

5.1 Kajaky pro osoby se zdravotním postižením

Na základě vyhledávání klíčového slova kayaks for the people with disabilities byly vyhledány tyto sportovně kompenzační pomůcky.

1. Adaptivní kajakářské pádlo s držákem

Adaptivní kajakářské pádlo (Obrázek 1. a 2.) zcela umožňuje nebo usnadňuje pádlování osobám s omezením v horní polovině těla. Držák pádla nese celou jeho váhu, díky čemuž je pádlování téměř bez námahy. Držák je možné v kajaku posunout dopředu i dozadu, a tak přizpůsobit vzdálenost mezi pádlem a trupem. Dále je držák možné použít pod úhlem nebo rovně. V případě potřeby je možné pádlo z držáku vyjmout a používat jako tradiční pádlo (www.angleoar.com).

Obrázek 1. Adaptivní kajakářské pádlo připevněné na kajaku (www.angleoar.com)

Obrázek 2. Adaptivní kajakářské pádlo (www.angleoar.com)

Tabulka 1 Základní informace o adaptivní kajakářském pádlu

Název	Versa Paddle for Sit – In Kayaks
Výrobce	Angle Oar (USA)
Cena	7614 Kč
Internetový odkaz	https://www.angleoar.com/product-page/versa-for-sit-in-kayaks-hinged-mount
Cílová skupina	Osoby s omezením v horní polovině těla, s kvadruplegií, s dětskou mozkovou obrnou, po amputaci

2. Držák kajakářského pádla s upevněním v horní části kajaku

Držák kajakářského pádla (Obrázek 2. a 3.) umožňuje pádlování bez velké námahy, jelikož je díky němu zcela zanedbaná váha pádla. V případě potřeby je možné pádlovat pouze jednou rukou. Otočná hlava držáku poskytuje plynulý a účinný pohyb pádla ve vodě. Hlava držáku je upravena tak, aby byla vhodná pro všechny druhy kajakářských pádel (www.angleoar.com).

Obrázek 3. Držák na kajakářské pádlo s upevněním v horní části kajaku (www.angleoar.com)

Obrázek 4. Držák na kajakářské pádlo s upevněním v horní části kajaku (www.angleoar.com)

Tabulka 2 Základní informace o držáku kajakářského pádla s upevněním v horní části kajaku

Název	Gamut Paddle Holder for Sit – In Kayaks
Výrobce	Angle Oar (USA)
Cena	5225 Kč
Internetový odkaz	https://www.angleoar.com/product-page/gamut-mounted-kayak-paddle-holder
Cílová skupina	Osoby s omezením v horní polovině těla, po operaci ramene, po amputaci

3. Držák kajakářského pádla s otočnou hlavicí a upevněním uvnitř kajaku

Držák kajakářského pádla (Obrázek 5.) nese celou váhu pádla a umožňuje tak uživateli pádlování zcela bez námahy. Uvnitř kajaku je držák vsunutý do speciálně připevněné základny, odkud se dá také snadno vyjmout pro umožnění bezpečného vystoupení z kajaku. Otočná hlavice držáku je vhodná pro všechny typy kajakářských pádel (www.americancanoe.org).

Obrázek 5. Držák kajakářského pádla s otočnou hlavicí a upevněním uvnitř kajaku (www.americancanoe.org)

Tabulka 3 Základní informace o držáku kajakářského pádla s otočnou hlavicí a upevněním uvnitř kajaku

Název	Paddle Pivot
Výrobce	Creating Ability (USA)
Cena	4182 Kč
Internetový odkaz	https://www.americancanoe.org/store/viewproduct.aspx?id=4024533
Cílová skupina	Osoby s omezením v horní polovině těla

4. Adaptivní upevnění zápěstí na kajakářské pádlo

Zápěstí, při držení pádla, stabilizuje speciální náramek, který se zasune do nástavce připevněného k pádlu (Obrázek 6.). Je tak zajištěno pevné držení pádla a využita plná síla a rotace při pádlování. Pro zajištění bezpečnosti je možné rychlé uvolnění zápěstí z nástavce (www.activehands.com).

Obrázek 6. Adaptivní systém na upevnění zápěstí (www.activehands.com)

Tabulka 4 Základní informace o adaptivním systému na upevnění zápěstí na kajakářské pádlo

Název	Kayak Wrist Adaptation Right/ Left
Výrobce	Active Hands (Anglie)
Cena	1822 Kč
Internetový odkaz	https://www.activehands.com/product/kayak-adaptations/
Cílová skupina	Osoby s omezením v horní polovině těla

5. Adaptivní rukojeť na kajakářské pádlo

Adaptivní rukojeť (Obrázek 7.) zmírňuje tlak, který je při držení pádla vyvolávaný na prsty a přenesen na paže. Výška držáku je nastavitelná tak, aby vyhovovala každé ruce. Upevnění ruky je otevřené, aby bylo možné ruku v případě potřeby snadno vysunout (www.activehands.com).

Obrázek 7. Adaptivní rukojeť na kajakářské pádlo (www.activehands.com)

Tabulka 5 Základní informace adaptivní rukojeťi na kajakářské pádlo

Název	Kayak Hand Adaptation Right/ Left
Výrobce	Active Hands (Anglie)
Cena	1822 Kč
Internetový odkaz	https://www.activehands.com/product/kayak-adaptations/
Cílová skupina	Osoby s omezením v horní polovině těla

Obrázek 8. Kombinace Obrázek 6. a Obrázek 7. (www.activehands.com)

6. Univerzální pádlovací sedačka do kajaku

Sedačka (Obrázek 9.) je navržena tak, aby byla vhodná pro téměř všechny osoby se zdravotním postižením. Zádové i boční části sedačky se dají libovolně upravit podle konkrétních potřeb uživatele. Horní část zádové opěrky s bočními částmi lze zcela vyjmout v případě, kdy není potřeba vysoká podpora. Sedačka se vyrábí na míru dle konkrétního typu kajaku (www.americancanoe.org).

Obrázek 9. Univerzální pádlovací sedačka do kajaku (www.americancanoe.org)

Tabulka 6 Základní informace o univerzální pádlovací sedačce do kajaku

Název	Universal Paddling Seat for Kayaks
Výrobce	Creating Ability (USA)
Cena	17052 Kč
Internetový odkaz	https://www.americancanoe.org/store/viewproduct.aspx?ID=1601301
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením

7. Pomocná lavička pro přesun do kajaku

Pomocná lavička (Obrázek 10.) je vybavena úchyty a hladkou deskou s nastavitelnými nohama. Nohy je možné přizpůsobit například výšce invalidnímu vozíku pro snadnější přesun do kajaku (<https://montech.ruralinstitute.umn.edu>).

Obrázek 10. Pomocná lavička pro přesun do kajaku (<https://montech.ruralinstitute.umt.edu>)

Tabulka 7 Základní informace o pomocné lavičce pro přesun do kajaku

Název	Transfer bench
Výrobce	Creating Ability (USA)
Cena	2713 Kč
Internetový odkaz	https://montech.ruralinstitute.umt.edu/mtdb/item_view.asp?ID=8399
Cílová skupina	Osoby s omezením v dolní polovině těla

8. Stabilizátory pro kajaky a kanoje

Stabilizátory (Obrázek 11. a 12.) dodávají kajaku nebo kanoi výraznou stabilitu a bezpečí a pomáhají udržet loď ve vzpřímené poloze. Lze je posunovat libovolně nahoru a dolů, ale také dovnitř nebo ven pro větší nebo menší podporu (www.angleoar.com).

Obrázek 11. Stabilizátory upevněné na kajaku (www.angleoar.com)

Obrázek 12. Stabilizátory upevněné na kajaku (www.angleoar.com)

Tabulka 8 Základní informace o stabilizátorech pro kajaky a kanoe

Název	Canoe and Kayak Stabilizer Floats
Výrobce	Angle Oar (USA)
Cena	6971 Kč
Internetový odkaz	https://www.angleoar.com/product-page/kayak-stabilizer-floats
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením

9. Speciální vozík pro kajaky a kanoe

Vozík pro kajaky a kanoe (Obrázek 14.) má nosnost až 117 kg, je snadno a rychle sestavitelný a skladný. Díky svému vzhledu a výrobnímu materiálu je vhodný téměř pro všechny typy povrchů a má dlouhou životnost (www.angleoar.com).

Obrázek 13. Speciální vozík pro kajaky a kanoe upevněný na kajaku (www.railblaza.com)

Obrázek 14. Speciální vozík pro kajaky a kanoe (www.angleoar.com)

Tabulka 9 Základní informace o speciálním vozíku pro kajaky a kanoe

Název	C – Tug Kayak and Canoe Cart
Výrobce	Angle Oar (USA)
Cena	3110 Kč
Internetový odkaz	https://www.angleoar.com/product-page/kayak-canoe-cart
Cílová skupina	Osoby s omezením v dolní polovině těla

10. Speciální kajakový vozík

Kajakový vozík je určen pro snadný přesun kajaku po rovném povrchu. Po přesunu kajaku do vody je možné vůz z kajaku odepnout nebo s ním vjet až do vody a zajistit tak lepší stabilitu kajaku (Obrázek 14.). Vůz má stejnou výšku jako invalidní vozík a tvoří jej kolečka, spojovací tyč, 2 osy a 2 popruhy (Obrázek 15.) (<https://montech.ruralinstitute.umt.edu>).

Obrázek 15. Speciální kajakový vozík připevněný na kajaku (www.creatingability.com)

Obrázek 16. Speciální kajakový vozík připevněný na kajaku ve vodě (www.mass.gov)

Tabulka 10 Základní informace o speciálním kajakovém vozíku

Název	Kayak Chariot
Výrobce	Creating Ability (USA)
Cena	27134 Kč
Internetový odkaz	https://montech.ruralinstitute.umt.edu/mtdb/item_view.asp?ID=8398
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením

11. Tandemový plastový kajak

Tandemový plastový kajak (Obrázek 17.) je velice stabilní a rychlý kajak určený pro 2 osoby (<https://oldtownwatercraft.johnsonoutdoors.com>).

Obrázek 17. Tandemový plastový kajak (<https://oldtownwatercraft.johnsonoutdoors.com>)

Tabulka 11 Základní informace o tandemovém plastovém kajaku

Název	Malibu Two
Výrobce	Old Town Canoes Kayaks (USA)
Cena	21449 Kč
Internetový odkaz	https://oldtownwatercraft.johnsonoutdoors.com/us/shop/kayaks/tandem/ocean-kayak-malibu-two
Cílová skupina	Osoby se zrakovým postižením

12. Tandemový nafukovací kajak

Tandemový nafukovací kajak (Obrázek 18.) je stabilní kajak určený pro 2 osoby. Nafouknutí kajaku je velice snadné díky pumpě, která je součástí balení, stejně tak jako dva kusy pádel (intexcorp.com).

Obrázek 18. Tandemový nafukovací kajak ve vodě (intexcorp.com)

Obrázek 19. Tandemový nafukovací kajak (intexcorp.com)

Tabulka 12 Základní informace o tandemovém nafukovacím kajaku

Název	Intex Explorer K2 Kayak
Výrobce	Intex (USA)
Cena	5362 Kč
Internetový odkaz	https://intexcorp.com/products/sporting-goods/sport-series-boats/explorer-k2-kayak/
Cílová skupina	Osoby se zrakovým postižením

5.2 Kanoé pro osoby se zdravotním postižením

Na základě vyhledávání klíčového slova canoe for the people with disabilities byly vyhledány tyto sportovně kompenzační pomůcky.

1. Jednoruční kanoistické pádlo

Jednoruční kanoistické pádlo (Obrázek 20.) umožňuje uživatelům pádlovat pouze jednou paží. Lze jej nastavit na pravou i levou paži a přizpůsobit také délce paže a délce trupu. Pádlo je speciálně připevněno na ramenní sedlo (Obrázek 21.), odkud se dá pádlo z bezpečnostních důvodů snadno a rychle uvolnit. Ramenní sedlo je upevněné na záchrannou vestu uživatele (dillenschneiderdesigns.com).

Obrázek 20. Tandemový nafukovací kajak (intexcorp.com)

Obrázek 21. Bezpečnostní uvolňovací systém ramenního sedla (dillenschneiderdesigns.com)

Tabulka 13 Základní informace o jednoručním kanoistickém pádle

Název	One – Arm Freedom Canoe Paddle
Výrobce	Dillenschneider Designs LLC (USA)
Cena	12241 Kč
Internetový odkaz	https://dillenschneiderdesigns.com/
Cílová skupina	Osoby s omezením jedné paže

2. Univerzální pádlovací sedačka pro kanoe

Sedačka (Obrázek 22. a 23.) je navržena tak, aby byla vhodná pro téměř všechny osoby se zdravotním postižením. Zádové i boční části sedačky se dají libovolně upravit podle konkrétních potřeb uživatele. Horní část zádové opěrky s bočními částmi lze zcela vyjmout, v případě, kdy není potřeba vysoká podpora. Sedačka se vyrábí na míru dle konkrétní značky a modelu kanoe (www.americancanoe.org).

Obrázek 22. Univerzální pádlovací sedačka pro kanoie umístěná v kanoi (www.americancanoe.org)

Obrázek 23. Univerzální pádlovaací sedačka v kanoi (www.americancanoe.org)

Tabulka 14 Základní informace o univerzální pádlovací sedačce pro kanoe

Název	Universal Paddling Seat for Canoe
Výrobce	Creating Ability (USA)
Cena	21128 Kč
Internetový odkaz	https://www.americancanoe.org/store/viewproduct.aspx?id=1601091
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením

3. Tandemová kanoe

Tandemová kanoe (Obrázek 24.) je velice stabilním a odolným plavidlem vhodným pro dvě osoby. Součástí kanoe jsou dvě pohodlná a tvarovaná sedadla s nastavitelnými opěradly dle potřeb uživatelů (<https://store.mountainmanoutdoors.com>).

Obrázek 24. Tandemová kanoe (<https://store.mountainmanoutdoors.com>)

Tabulka 15 Základní informace o Tandemové kanoi

Název	Guide 160 Tandem Recrational Canoe
Výrobce	Old Town Canoe Kayaks (USA)
Cena	22501 Kč
Internetový odkaz	https://store.mountainmanoutdoors.com/old-town-canoes-guide-160-tandem-recreational-canoes.html
Cílová skupina	Osoby se zrakovým postižením

5.3 Rafty pro osoby se zdravotním postižením

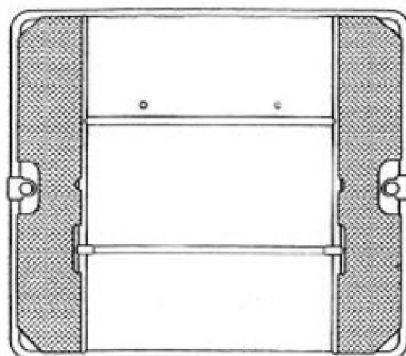
Na základě vyhledávání klíčového slova rafts for the people with disabilities byly vyhledány tyto sportovně kompenzační pomůcky.

1. Speciální rám na rafty

Hliníkový rám (Obrázek 26.) je velmi lehký a zároveň pevný. Rám je vyráběn na základě objednávky, aby vyhovoval speciálním potřebám uživatele. Slouží také pro upevnění zavazadel a veškerého nákladu (Obrázek 25.), a tak chrání raft před možným protržením nebo poškozením (www.proriver.com).

Obrázek 25. Speciální rám upevněný na raftu (www.proriver.com)

Obrázek 26. Speciální hliníkový rám na raft (www.proriver.com)

Tabulka 16 Základní informace o Speciální rámu na rafty

Název	PRO Table Frame
Výrobce	Professional River Outfitters (USA)
Cena	26812 Kč
Internetový odkaz	https://www.proriver.com/product-page/pro-table-main-frame-medium
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením

2. Speciální rám se sedačkou na rafty

Hliníkový rám (Obrázek 27.) je vybaven dvěma suchými boxy na případný malý náklad, nastavitelným držákem na sedačku a nastavitelnou nožní tyčí (www.roguegearworks.com).

Obrázek 27. Speciální rám se sedačkou na raft (www.roguegearworks.com)

Tabulka 17 Základní informace o Speciálním rámu se sedačkou na rafty

Název	3 Bay Raft Frame – R5
Výrobce	Rogue Gear Works (USA)
Cena	87945 Kč
Internetový odkaz	https://www.roguegearworks.com/products/3-bay-raft-frame-2
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením

3. Speciálně upravený raft s rámem a sedákem

Čtyřkomorový raft (Obrázek 29.) je velice odolný a prostorný. Rám je tvořen konstrukcí pro upevnění nákladu a sedákem pro pohodlnou jízdu (Obrázek 28.) (www.eddylinewelding.com).

Obrázek 28. Speciálně upravený raft (s rámem a stříškou) ve vodě (www.eddylinewelding.com)

Obrázek 29. Speciálně upravený raft s rámem a sedákem (www.eddylinewelding.com)

Tabulka 18 Základní informace o Speciálně upraveném raftu s rámem a sedákem

Název	NRS 12 Osprey
Výrobce	NRS (North River Supplies) (Rusko)
Cena	104032 Kč
Internetový odkaz	http://www.eddylinewelding.com/boats-for-sale
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením

4. Speciálně upravený raft pro dva

Speciální raft (Obrázek 30.) je vhodný na divokou vodu, kde je velmi důležitá stabilita a rychlé vyrovnání lodi. Raft je vybaven rámem a vesly a je určen pro dvě osoby (www.creaturecraft.com).

Obrázek 30. Speciálně upravený raft pro dva ve vodě (www.creaturecraft.com)

Tabulka 19 Základní informace o Speciálně upraveném raftu pro dva

Název	G4 Agua Mala
Výrobce	Creature Crafts (USA)
Cena	169000 Kč
Internetový odkaz	https://www.creaturecraft.com/white-water-rafts
Cílová skupina	Osoby s postižením dolních končetin

5. Speciálně upravený raft pro jednu osobu

Speciální raft (Obrázek 31.) je vhodný na divokou vodu, kde je velmi důležitá stabilita a rychlé vyrovnání lodi. Raft je vybaven rámem a vesly a je určen pro jednu osobu (www.creaturecraft.com).

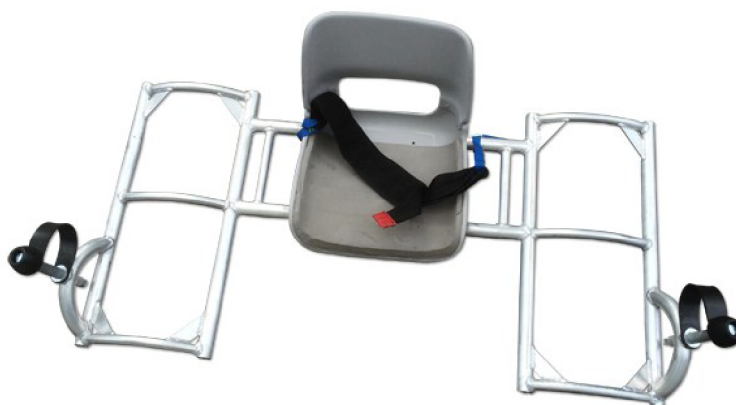
Obrázek 31. Speciálně upravený raft pro jednu osobu (www.creaturecraft.com)

Tabulka 20 Základní informace o Speciálně upraveném raftu pro jednu osobu

Název	G4 Nargun
Výrobce	Creature Crafts (USA)
Cena	169000 Kč
Internetový odkaz	https://www.creaturecraft.com/white-water-rafts
Cílová skupina	Osoby s postižením dolních končetin

6. Rám se sedačkou určený na speciálně upravený raft (Obrázek 31.)

Speciální rám (Obrázek 32.) je vyráběný ručně a na míru. Je vybaven skládacím sedadlem a břišním pásem pro upevnění a bezpečnou jízdu uživatele (www.creaturecraft.com).

Obrázek 32. Rám se sedačkou určený na Speciálně upravený raft (Obrázek 31.) (www.creaturecraft.com)

Tabulka 21 Základní informace o Rámu se sedačkou určený na Speciálně upravený raft (Obrázek 31.)

Název	Aluminum Welded Oar Frame
Výrobce	Creature Crafts (USA)
Cena	30737 Kč
Internetový odkaz	https://www.creaturecraft.com/rafting-accessories/oar-frame
Cílová skupina	Osoby s postižením dolních končetin

7. Speciální rám s židlemi (2 ks) na raft

Speciální židle (Obrázek 35.) je určena pro osoby s tělesným, mentálním i smyslovým postižením. Židle se dá díky dvěma nosným tyčím (Obrázek 34.) snadno přenést a připevnit k rámu raftu pro pohodlnou a bezpečnou jízdu (www.roguegearworks.com).

Obrázek 33. Speciální židle upevněná k raftu (www.roguegearworks.com)

Obrázek 34. Speciální židle s nosnými tyčemi (www.roguegearworks.com)

Obrázek 35. Speciální židle pro cestování na raftu (www.roguegearworks.com)

Tabulka 22 Základní informace o Speciálním rámu s židlemi (2 ks) na raft

Název	Passenger Chair System
Výrobce	Rogue Gear Works (USA)
Cena	64028 Kč
Internetový odkaz	https://www.roguegearworks.com/collections/adaptive-gear/products/adaptive-raft-frame-passenger
Cílová skupina	Osoby s tělesným, mentálním, smyslovým postižením

5.4 Pramice pro osoby se zdravotním postižením

Na základě vyhledávání klíčového slova punts for the people with disabilities nebyly nalezeny žádné sportovně kompenzační pomůcky.

5.5 Vodní turistika pro osoby se zdravotním postižením

Na základě vyhledávání klíčového slova water tourism for the people with disabilities byly vyhledány tyto sportovně kompenzační pomůcky.

5.5.1 Paddleboardy pro osoby se zdravotním postižením

1. Speciálně upravený paddleboard se sedačkou a postranními plováky

Paddleboard je vybaven nastavitelnou sedačkou (Obrázek 36.), která je pevně připevněna k paddleboardu a plováky (Obrázek 37.), které zajišťují jeho stabilitu (www.pushmobility.com.au).

Obrázek 36. Speciálně upravený paddleboard na vodě (www.pushmobility.com.au)

Obrázek 37. Speciálně upravený paddleboard se sedačkou a postranními plováky (www.pushmobility.com.au)

Tabulka 23 Základní informace o Speciálně upraveném paddleboardu se sedačkou a postranními plováky

Název	Sea Creature – Sit Down Paddleboard
Výrobce	Push Mobility (Austrálie)
Cena	81510 Kč
Internetový odkaz	https://www.pushmobility.com.au/products/sea-creature-sit-down-paddleboard
Cílová skupina	Osoby s omezením dolních končetin

2. Speciálně upravený paddleboard se sedačkou

Speciálně upravený paddleboard se sedačkou (Obrázek 38.) poskytuje uživateli z jízdy téměř totožný zážitek, jako má stojící paddleboardista. Sedačka je lehká, snadno složitelná a nastavitelná podle postavy uživatele. Materiál použitý na výrobu sedačky je především voděodolný, jako například neopren. Celý set obsahuje sedačku, plovák s úchyty, pádlo, pumpu, vak na plovák a sedačku, základní montážní sadu a upevňovací řemínky (<https://ultina.cz/sport/>).

Obrázek 38. Speciálně upravený paddleboard se sedačkou (<https://ultina.cz/sport/>)

Tabulka 24 Základní informace o Speciálně upraveném paddleboardu se sedačkou

Název	Horizont (set)
Výrobce	Ultina (ČR)
Cena	44900 Kč
Internetový odkaz	https://ultina.cz/sport/
Cílová skupina	Osoby s omezením dolních končetin

3. Speciální sedačka na paddleboard (Obrázek 38.)

Sedačka (Obrázek 39.) je lehká, snadno složitelná a nastavitelná podle postavy uživatele. Materiál použitý na výrobu sedačky je především voděodolný, jako například neopren (<https://ultina.cz/sport/>).

Obrázek 39. Speciální sedačka na paddleboard (Obrázek 38.) (<https://ultina.cz/sport/>)

Tabulka 25 Základní informace o Speciální sedačce na paddleboard (Obrázek 38.)

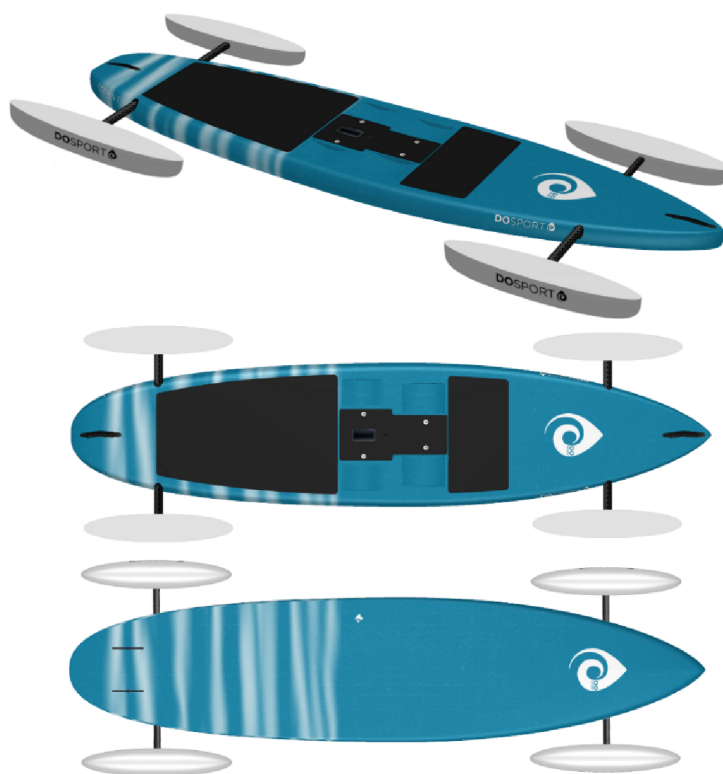
Název	Horizont sedačka
Výrobce	Ultina (ČR)
Cena	29900 Kč
Internetový odkaz	https://ultina.cz/sport/
Cílová skupina	Osoby s omezením dolních končetin

4. Speciální paddleboard s plováky a systémem na upevnění invalidního vozíku

Speciální paddleboard (Obrázek 40.) je ve vodě díky plovákům velice stabilní a je tak dostupný i osobám, které mají problém s rovnováhou. Plováky (Obrázek 41.) je možné použít vepředu i vzadu paddleboardu. Deska je přizpůsobena pro připevnění invalidního vozíku (dosport.ca).

Obrázek 40. Speciální paddleboard s plováky a invalidním vozíkem na vodě (dosport.ca)

Obrázek 41. Speciální paddleboard s plováky a upevněním invalidního vozíku (dosport.ca)

Tabulka 26 Základní informace o Speciálním paddleboard s plováky a upevněním invalidního vozíku

Název	Trident Adaptative Paddle Board
Výrobce	Access Revolution (USA)
Cena	77220 Kč
Internetový odkaz	https://dosport.ca/products/trident-2023?logged_in_customer_id=&lang=en
Cílová skupina	Osoby s omezením dolních končetin

5. Speciální paddleboard s plováky a surfařským invalidním vozíkem

Speciální paddleboard (Obrázek 42.) je určen pro jednu nebo dvě osoby. Uživatele s omezením v dolní polovině těla mohou pádlovat sami, avšak těm, kteří mají omezení nejen v dolní, ale také v horní polovině těla musí s pádlováním pomoci druhá osoba stojící za jeho zády (Obrázek 43.). Paddleboard je díky tomu určen pro téměř všechny zdravotně postižené. Je velice stabilní, bezpečný a jeho nosnost je až 114 kg (www.accessrevolution.com).

Obrázek 42. Speciální paddleboard s plováky a surfařským invalidním vozíkem na vodě (www.accessrevolution.com)

Obrázek 43. Speciální paddleboard s dvěma osobami (www.accessrevolution.com)

Tabulka 27 Základní informace o Speciálním paddleboardu s plováky a surfařským invalidním vozíkem

Název	Onit Paddle Board
Výrobce	Access Revolution (USA)
Cena	106970 Kč
Internetový odkaz	http://www.accessrevolution.com/products-1/adaptive-paddleboard
Cílová skupina	Osoby s postižením dolních končetin

5.5.2 Speciální invalidní vozíky

1. Plovoucí plážový invalidní vozík

Vozík (Obrázek 44.) je určen téměř pro každého, pro vozíčkáře, osoby se specifickými potřebami i děti. Díky velkým kolům je snadno využitelný na měkkém povrchu jako je například písek. Kola vozík ve vodě nadnáší, stejně tak jako plováky pod rukama (Obrázek 45.) (www.johnpreston.co.uk).

Obrázek 44. Plovoucí plážový invalidní vozík na pláži (www.johnpreston.co.uk)

Obrázek 45. Plovoucí plážový invalidní vozík ve vodě (www.johnpreston.co.uk)

Tabulka 28 Základní informace o Plovoucím plážovém invalidním vozíku

Název	Mobi – Chair Floating Beach Wheelchair
Výrobce	Mobi – mat (USA)
Cena	42363 Kč
Internetový odkaz	https://www.johnpreston.co.uk/mobi-chair-floating-beach-wheelchair
Cílová skupina	Osoby se zdravotním postižením, na invalidním vozíku, osoby se speciálními potřebami

2. Speciálně upravený invalidní vozík do terénu pro dospělé

Terénní vozík (Obrázek 46. a 47.) pro dospělé je díky měkkým kolům vhodný do písku, trávy, bahna, štěrku i malých kamenů (<https://wheeleez.com>).

Obrázek 46. Speciálně upravený invalidní vozík do terénu pro dospělé u moře (<https://wheeleez.com>)

Obrázek 47. Speciálně upravený invalidní vozík pro dospělé do terénu na pláži (<https://wheeleez.com>)

Tabulka 29 Základní informace o Speciálně upraveném invalidním vozíku do terénu pro dospělé

Název	Sandcruiser All – Terrain/ Beach Wheelchair
Výrobce	Wheeleez (USA)
Cena	62955 Kč
Internetový odkaz	https://wheeleez.com/product/sandcruiser-all-terrain-beach-wheelchair/#
Cílová skupina	osoby se zdravotním postižením

3. Speciálně upravený invalidní vozík do terénu pro děti

Terénní vozík (Obrázek 48. a 49.) pro děti je díky měkkým kolům vhodný do písku, trávy, bahna, šterku i malých kamenů (<https://wheeleez.com>).

Obrázek 48. Speciálně upravený invalidní vozík pro děti do terénu (<https://wheeleez.com>)

Obrázek 49. Speciálně upravený invalidní vozík pro děti do terénu na pláži (<https://wheeleez.com>)

Tabulka 30 Základní informace o Speciálně upraveném invalidním vozíku do terénu pro děti

Název	Sandpiper All – Terrain/ Beach Wheelchair
Výrobce	Wheeleez (USA)
Cena	56306 Kč
Internetový odkaz	https://wheeleez.com/product/sandpiper-beach-wheelchair/#
Cílová skupina	osoby se zdravotním postižením

5.5.3 Vodní lyže pro osoby se zdravotním postižením

1. Speciálně upravené vodní lyže

Speciální vodní lyže (Obrázek 50.) jsou vyrobeny tak, aby zajistily uživateli velmi dobrou stabilitu na vodě. Jelikož jsou lyže určeny pro osoby s omezením dolních končetin, v přední části lyže se nachází nastavitelný pásek na suchý zip pro upevnění obou noh k lyži (<http://liquidaccess.org>).

Obrázek 50. Speciálně upravené vodní lyže (<http://liquidaccess.org>)

Tabulka 31 Základní informace o Speciálně upravených vodních lyžích

Název	FreshStart Clinic Ski
Výrobce	Liquid Access (USA)
Cena	34212 Kč
Internetový odkaz	http://liquidaccess.org/shop/freshstart-ski/
Cílová skupina	Osoby s omezením dolních končetin

2. Speciální sedačka (klec) na vodní lyže (Obrázek 51.)

Sedačka (Obrázek 51.) je vyrobena z hliníku a montážní desky, která se připevní na lyže (Obrázek 25.). Sedačka je voděodolná a pro větší pohodlí a bezpečnost je po bocích polstrovaná (<http://liquidaccess.org>).

Obrázek 51. Speciální sedačka (klec) na vodní lyže (Obrázek 51.) (<http://liquidaccess.org>)

Obrázek 52. Speciální sedačka (klec) na vodních lyžích (Obrázek 51.) (<http://eu.eu.florikatoday.com>)

Tabulka 32 Základní informace o Speciální sedačce na vodní lyže (Obrázek 51.)

Název	Ski Seat
Výrobce	Liquid Access (USA)
Cena	21342 Kč
Internetový odkaz	http://liquidaccess.org/shop/ski-seat/
Cílová skupina	Osoby s omezením dolních končetin

3. Opěrka na vodní lyže

Opěrka (Obrázek 53. a 54.) je vyrobena z šesti hliníkových trubek a montážní desky, která se připevní na lyže. Pro pohodlí a bezpečnost jsou trubky v horní části opatřeny pěnovým polstrováním (<http://liquidaccess.org>).

Obrázek 53. Opěrka na vodních lyžích ve vodě (www.usaadaptivewaterski.org)

Obrázek 54. Opěrka na vodní lyže (<http://liquidaccess.org>)

Tabulka 33 Základní informace o opěrce na vodní lyže

Název	Quad Back
Výrobce	Liquid Access (USA)
Cena	7507 Kč
Internetový odkaz	https://liquidaccess.org/shop/quad-back/
Cílová skupina	Osoby s omezením v dolní i horní polovině těla, s poraněním páteře

4. Speciální rukojeť určená pro úchop jedné ruky pro vodní lyže

Rukojeť (Obrázek 55.) je připevněna k postroji, který se upíná kolem ramen lyžaře (Obrázek 56.). Tah, který je vytvářen na rukojeť je převáděn na paži, která rukojeť drží a protěží rameno. Z bezpečnostních důvodů je uvolnění z postroje velice snadné a rychlé, jakmile uživatel rukojeť pustí (<http://liquidaccess.org>).

Obrázek 55. Speciální rukojeť pro vodní lyže na vodě (www.waterski.be)

Obrázek 56. Speciální popruhy pro upevnění rukojeťi pro jednu ruku (<http://liquidaccess.org>)

Tabulka 34 Základní informace o Speciální rukojetí určené pro úchop jen jedné ruky pro vodní lyže

Název	Delgar Sling
Výrobce	Liquid Access (USA)
Cena	7507 Kč
Internetový odkaz	https://liquidaccess.org/shop/delgar-sling/
Cílová skupina	Osoby s omezením jedné paže

6 DISKUSE

Množství nalezených sportovně kompenzačních pomůcek využívaných v oblasti vodní turistiky bylo ovlivněno velmi malým počtem firem nebo společností, které se touto problematikou zabývají. Výrobci, kteří nabízejí sportovně kompenzační pomůcky pochází převážně ze zahraničí. Byla vyhledána pouze jedna firma z České republiky (Ultina), která se věnuje výrobě sportovně kompenzačních pomůcek využívaných ve vodní turistice (speciálně upravené paddleboardy se sedačkou). Tato skutečnost může být ovlivněna malou poptávkou spotřebitelů o dané produkty. Poptávka na trhu patří pravděpodobně k hlavnímu faktoru, který způsobuje také vyšší cenu produktů. Výše ceny může být ovlivněna dále tím, že se u většiny výrobců nejedná o sériovou výrobu sportovně kompenzačních pomůcek, ale především o výrobu pomůcek na míru a dle konkrétních potřeb uživatele. Osoby se zdravotním postižením mají různá omezení, a tudíž také odlišné požadavky na sportovně kompenzační pomůcky.

Nejvíce sportovně kompenzačních pomůcek dostupných na trhu bylo nalezeno k lodím typu kajak nebo kanoe. Tato skutečnost je pravděpodobně ovlivněna tím, že kajaky a kanoe se ve vodní turistice objevují nejčastěji a jsou snadno dostupné jak k zakoupení, tak k půjčení. Ve většině případů byly vyhledány speciálně upravená pádla či sedačky, minimálně jsme se setkali s úpravou celé lodi. Naopak paddleboardy, rafty nebo vodní lyže, které jsou ve vodní turistice méně časté, jsou svou úpravou pro osoby se zdravotním postižením ve většině případů zcela odlišné od jejich typických variant.

Většina sportovně kompenzačních pomůcek v oblasti vodní turistiky byla dohledána pro osoby s tělesným postižením a pouze zanedbatelná část pro osoby s mentálním, zrakovým či sluchovým postižením. Sportovně kompenzační pomůcky pro osoby s tělesným postižením jsou různě přizpůsobeny jejich potřebám a vzhledem k velkému množství variant tělesného postižení se na trhu objevuje také větší množství pomůcek. Seznámili jsme se s pomůckami pro osoby s omezením v horní i dolní polovině těla nebo pro osoby s amputacemi. Naopak pro osoby s mentálním postižením byly nalezeny většinou speciálně upravené sedačky nebo vozíky, pro jejichž použití je potřeba asistence další osoby, která plavidlo či vozík řídí.

7 ZÁVĚRY

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit přehled a charakterizovat sportovně kompenzační pomůcky pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky, které jsou dostupné na trhu jak v České republice, tak v zahraničí. Dále také určit pro které osoby se zdravotním postižením jsou pomůcky určeny.

Z výsledků vyhledávání je zřejmé, že sportovně kompenzační pomůcky jsou ve většině případů dostupné pouze na zahraničním trhu a určeny převážně pro osoby s tělesným postižením.

VO 1: Které sportovně kompenzační pomůcky využívané ve vodní turistice jsou dostupné v České republice?

Na základě vyhledávání byla nalezena jedna česká firma (Ultina), která vyrábí speciální paddleboardy pro osoby s postižením.

VO 2: Které sportovně kompenzační pomůcky využívané ve vodní turistice jsou dostupné v zahraničí?

Převážná většina sportovně kompenzačních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky je vyrobena v zahraničí, konkrétně v USA. Jedná se například o speciálně upravená pádla, sedačky, stabilizátory nebo vozíky pro kajaky i kánoe. USA je také výrobcem speciálně upravených raftů nebo rámců na rafty. V rámci vodní turistiky jsou pro osoby se zdravotním postižením vyrobeny v USA a Austrálii speciální paddleboardy se sedačkou či invalidním vozíkem. Dále se v USA vyrábí také speciálně upravené invalidní vozíky do terénu nebo speciální vodní lyže s přizpůsobenou sedačkou a dalším vybavením.

VO 3: Pro převážně které osoby se zdravotním postižením jsou sportovně kompenzační pomůcky v oblasti vodní turistiky určeny?

Sportovně kompenzační pomůcky využívané ve vodní turistice jsou určeny primárně pro osoby s tělesným postižením. Minimum pomůcek je dostupných pro osoby s mentálním, zrakovým či sluchovým postižením.

8 SOUHRN

Bakalářská práce je zaměřena na typy a využití sportovně kompenzačních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením v oblasti vodní turistiky. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí přehled poznatků a výsledky. První část je zaměřena na vodní turistiku a klasifikaci vodních toků, které se dělí podle obtížnosti na proudící vodu a divokou vodu. Pro účely práce je podstatná primárně proudící voda a první dva stupně divoké vody, jelikož je zde pohyb plavidel bezpečný a vhodný i pro začátečníky. Jedná se především o plavidla typu kajak, kanoe, pramice nebo raft, jejichž popis a dělení jsou uvedeny v následujících kapitolách. Dále je vymezen pojem zdravotní postižení a jeho dělení podle vzniku a druhu. Podle vzniku dělíme zdravotní postižení na vrozené, tedy postižení, které máme od narození a získané během života. Získané zdravotní postižení lze dále dělit na získané na základě prodělaného vážného onemocnění nebo získané následkem vážného úrazu. Druhé dělení zdravotního postižení je dělení podle druhu na tělesné, zrakové, sluchové a mentální. Následně je definován pojem volný čas a jeho pozitivní vliv na osoby se zdravotním postižením. Volnočasové aktivity jsou pro osoby se zdravotním postižením v mnoha případech dostupné pouze s využitím sportovně kompenzačních pomůcek, na které je zaměřena druhá část práce.

V druhé části práce jsou zahrnuty výsledky sportovně kompenzačních pomůcek využívaných ve vodní turistice, které byly nalezeny na základě vyhledávání na webovém prohlížeči. U každé sportovně kompenzační pomůcky je uveden její název, obrázek, popis, výrobce a země výroby, cena a cílová skupina, pro kterou je pomůcka primárně určena. Na základě vyhledávání bylo zjištěno, že většina sportovně kompenzačních pomůcek v oblasti vodní turistiky je vyráběna v zahraničí, konkrétně v USA. Byla nalezena pouze jedna firma z České republiky, která se touto problematikou zabývá. Dále bylo dle nalezených výsledků zjištěno, že převážná většina sportovně kompenzačních pomůcek je určena pro osoby s tělesným postižením.

9 SUMMARY

The bachelor thesis is focused on the types and use of sports compensatory aids for people with disabilities in the field of water tourism. The thesis is divided into two main parts, which are a review of findings and the results. The first part focuses on water tourism and the classification of watercourses, which are divided according to the difficulty into flowing water and wild water. For the thesis purposes, it is primarily flowing water and the first two stages of wild water that are relevant, as the movement of vessels is safe and suitable for the beginners. These are primarily kayak, canoe, canoe-boat or a raft-type craft, the description and classification of which are given in the following chapters. Furthermore, the concept of disability and its classification according to its origin and type is defined. According to its origin, disability is divided into congenital disability, i.e., disability that is present from birth and acquired disability, i.e. acquired during life. Acquired disabilities can be further divided into those acquired as a result of a serious illness, or as a result of a serious injury. The second division of disability is divided according to its type into physical, visual, hearing and mental. The concept of leisure and its positive impact on disabled people is further defined. Leisure activities are in many cases accessible to disabled people only with inclusion of sports compensatory aids, which is the focus of the second part of the thesis.

The second part of the thesis includes the results of sports compensatory aids used in water tourism, which were found by searching on a web browser. For each sport, the compensatory aid, name, picture, description, price, manufacturer and country of production or target group for which the aid is primarily intended are given. Based on the search, it was found that most of the sports compensatory aids in the field of aquatics are manufactured abroad, specifically in the USA. Only one company from the Czech Republic was found to deal with this issue. Furthermore, according to the results obtained, it was found that the vast majority of sports compensatory aids are designed for people with physical disabilities.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Bendová, P., Jeřábková, K., & Růžičková, V. (2006). *Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami* (1.). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Bílý, M., Novotný, P., & Kračmar, B. (2000). *Kanoistika* (1.). Karolinum.
- Bubeničková, H., Karásek, R., & Pavlíček, P. (2012). *Kompenzační pomůcky pro uživatele se zrakovým postižením* (1.). Tyflocentrum.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2015). *Psychologický slovník* (3.). Portál.
- Jak vybrat turistický kajak.* (2023). <https://www.vodacky-obchod.cz/vyber-turistickeho-kajaku/>
- Janečka, Z. (2012). *Vybrané kapitoly ze sportu osob se zdravotním postižením* (1.). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O., & Hamřík, Z. (2011). *Podpora aplikovaných pohybových aktivit v kontextu volného času* (1.). Univerzita Palackého.
- Kračmar, B., Bílý, M., & Novotný, P. (1998). *Základy kanoistiky* (1.). Karolinum.
- Krhutová, L. (2013). *Autonomie v kontextu zdravotního postižení* (1. (Ed.)). Albert, Ostravská univerzita.
- Langer, J. (2013). *Základy surdopedie* (1.). Univerzita Palackého.
- Lod, I. I. I. (2016). *III. PLAVIDLA POHÁNĚNÁ PÁDLY III.1 Lod ě 8. 2016*, 38–58.
- Michalík, J. (2011). *Zdravotní postižení a pomáhající profese* (1.). Portál.
- Němec, J. (2002). *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času, pro doplňující pedagogické studium* (1.). Paido.
- Nováková, S. (2011). *Vodní turistika* (1.). Masarykova univerzita. <http://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodnituristika/liter%0Aatura.php>
- Novosad, L. (2011). *Tělesné postižení jako fenomén i životní realita* (1.). Portál.
- Pásková, M., & Zelenka, J. (2012). *Výkladový slovník cestovního ruchu* (2.). Linde Praha.
- Pávková, J. (2002). *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času* (3.). Portál.
- Přikryl, L. (2010). *Otevřené kanoe.* <https://www.kanoe.cz/clanky/skola-kanoistiky/kanoe/typy/otevrene/otevrene.html>
- Radová, M. (2021). *Vodácká turistika Bakalářská práce.*
- Renotierová, M. (2002). *Somatopedické minimum* (1.). Univerzita Palackého.
- Renotierová, M., & Ludvíková, L. (2006). *Speciální pedagogika* (4.). Univerzita Palackého.
- Slepičková, I. (2005). *Sport a volný čas* (2.). Karolinum.
- Slowík, J. (2007). *Speciální pedagogika* (1.). Grada.
- Slowík, J. (2016). *Speciální pedagogika* (2.). Grada.

Štemprok, K. (1983). *Vodní Turistika* (2.). Olympia.

Vágnerová, M. (2004). *Psychopatologie pro pomáhající profese* (3.). Portál.

Vágnerová, M. (2008). *Psychopatologie pro pomáhající profese* (4.). Portál.

Vágnerová, M., Hajd-Mousová, Z., & Štech, S. (1999). *Psychologie handicapu* (2.). Karolinum.

Valenta, M., Ludvíková, L., Potměšil, M., Langer, J., Hutyrková, M., Mlčáková, R., Muller, O.,

Polínek, M. D., & Vítková, M. (2015). *Slovník speciální pedagogiky* (1.). Portál.